

УДК 911.3:338.43(447.82) **А. Г. Потапова** – кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії Східноєвропейського
національного університету імені Лесі Українки;
О. М. Васильчик – студентка V курсу
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

**Економіко-організаційні основи розвитку сільськогосподарського
підприємства ТзОВ „Городище” Луцького району Волинської області**

*Роботу виконано на кафедрі географії
СНУ ім. Лесі Українки*

Розкрито просторову організацію земельних угідь ТзОВ „Городище”. Визначено спеціалізацію господарства та досліджено основні передумови діяльності сільськогосподарського підприємства ТзОВ „Городище”, а саме: агроресурсний потенціал, транспортні засоби, виробничі фонди та трудові ресурси. Розглянуто управлінську структуру цього підприємства. Простежено динаміку основних показників виробничо-господарської діяльності за останні 3 роки. Проаналізовано структуру земельних угідь, посівних площ та поголів’я худоби на підприємстві. Визначено частку сільськогосподарського підприємства ТзОВ „Городище” в обсязі виробленої сільськогосподарської продукції Луцького району за видами та в цілому.

Ключові слова: ТзОВ „Городище”, сільськогосподарське підприємство, агропромисловий комплекс, сільськогосподарське виробництво, Луцький район, структура поголів’я, посівні площі, обсяг виробленої сільськогосподарської продукції.

Потапова А. Г., Васильчик Е. Н. Экономико-организационные основы развития сельскохозяйственного предприятия ООО „Городище” Луцкого района Волынской области

Раскрыто пространственную организацию земельных угодий ООО „Городище”, его статус. Определена специализация хозяйства и исследованы основные предпосылки деятельности сельскохозяйственного предприятия ООО „Городище”, а именно: агроресурсный потенциал, транспортные средства и производственные фонды, трудовые ресурсы. Рассмотрена управленческая структура данного предприятия. Прослежена динамика основных показателей производственно-хозяйственной деятельности за последние 3 года. Анализирована структура земельных угодий, посевных площадей и поголовья скота на предприятии. Определена доля сельскохозяйственного предприятия ООО „Городище” в объеме произведенной сельскохозяйственной продукции Луцкого района по видам и в целом.

Ключевые слова: ООО „Городище”, сельскохозяйственное предприятие, агропромышленный комплекс, сельскохозяйственное производство, Луцкий район, структура поголовья, посевные площади, объем произведенной сельскохозяйственной продукции.

Potapova A. G., Vasylchuk O. M. Economic and Organizational Basis for the Development of Agricultural Enterprises LLC „Horodyshche” Lutsk district Volyn Region.

Disclosed the spatial organization of the land of the LLP „Horodyshche”. Defined specialized services and investigated the basic preconditions of agricultural LLP „Horodyshche”, namely: agricultural potential, vehicles and operating funds, workforces. Considered the management structure of the enterprise. Tracked the dynamics of the basic indicators of industrial and economic activity for the last three years. Examined the structure of lands, crop areas, and livestock in the enterprise. Defined fraction LLP „Horodyshche” in the amount of agricultural products Lutsk region by type and overall.

Key words: LLP „Horodyshe”, agricultural enterprises, agribusiness, agriculture, Lutsk region, the structure of livestock, crop area, the volume of agricultural production.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток ринкових відносин у сільській місцевості, процеси приватизації, диверсифікація форм власності на засоби аграрного виробництва зумовили дослідження сільськогосподарських підприємств різних типів і форм власності. Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю „Городище” є функціонально-територіальною частиною агропромислового комплексу Луцького району. Сприятливий агроресурсний потенціал, наявність потужних виробничих фондів та кваліфікованих трудових ресурсів дають змогу ТзОВ „Городище” здійснювати ефективне сільськогосподарське виробництво і відігравати важливу роль в АПК Луцького району в цілому. Наявність природно-ресурсного потенціалу із спеціалізацією і розвитком агропромислового виробництва підприємства послужило підставою для проведення відповідних досліджень.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Дослідження АПК – це важливий напрямок соціально-економічної географії в Україні. У процесі формування ринкових відносин у сільській місцевості, сільськогосподарському виробництві та з відчутним посиленням конкуренції з боку іноземних товаровиробників, на тлі економічної та демографічної кризи відбулися певні зміни функціональної та територіальної структури АПК України [9, 67]. Слід згадати про дослідження питань функціонування АПК волинськими науковцями, зокрема питання агроресурсного потенціалу Волинської області розглядалися у працях Я. Мольчака [5], аграрний ринок та лізинг агротехніки – А. Слащук [9], головні напрями розвитку АПК області – В. Корчун [4], система ведення агропромислового виробництва – В. Зарембою [6].

Щодо ролі сільськогосподарських підприємств в розвитку сільськогосподарського виробництва у Луцькому районі, зокрема

ТзОВ „Городище”, то нам такі дослідження не відомі. Останнє послужило підставою для здійснення відповідних досліджень.

Формулювання мети та завдань статті. Мета роботи – детальний аналіз економіко-організаційних основ діяльності сільськогосподарського підприємства ТзОВ „Городище” в агропромисловому комплексі Луцького району Волинської області. Головні завдання роботи:

- виявити наявні передумови діяльності ТзОВ „Городище”;
- проаналізувати його основні показники діяльності;
- визначити частку даного підприємства у загальному обсязі виробленої сільськогосподарської продукції і встановити його роль в АПК Луцького району.

Матеріали і методи. Були використані матеріали Волинського обласного управління статистики, Волинського обласного гідрометеоцентру, звітні матеріали про основні показники роботи ТзОВ „Городище” [7], а також інформація подана в наукових дослідженнях і працях [3; 4; 5; 6; 9]. Під час проведення досліджень використовувалися загальнонауковий, статистичний, порівняльно-географічний, описовий та інші методи.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Центральна садиба ТзОВ „Городище” розміщена в селі Городище-2 Луцького району по шосе Луцьк-Львів [1, 5]. На даний час господарство об'єднує у собі такі населені пункти: с. Городище-2, с. Григоровичі, с. Мартинівка Луцького району. Також підприємство орендує землю у мешканців таких населених пунктів, як с. Городище – 2, с. Григоровичі, с. Мартинівка. с. Чаруків, с. Вигуричі, с. Несвіч Луцького району, с. Шклінь, с. Красів, с. Вільгівка та с. Ярівка Горохівського району, с. Золочівка Демидівського району Рівненської області. Підприємство має статус племінного заводу з розведення української чорно-рябої породи великої рогатої худоби та племінний репродуктор з розведення свиней великої білої породи, статус насінневого господарства по вирощуванню цукрових буряків та насіння зернових культур [7].

Спеціалізацію господарства ТзОВ „Городище”, а саме вирощування зернових та цукрових буряків в рослинництві та м'ясо-молочне тваринництво, визначає, безперечно, наявний агроресурсний потенціал. Рельєф, на якому розташовані земельні угіддя, рівнинно-височинний із середніми висотами 210 м (Волинська височина) [1, 7].

Ґрунти, на яких розвивається рослинництво – чорноземи опідзолені, типові малогумусні та слабкогумусовані і лучні є досить родючими. Загальна гумусованість чорноземів становить 70–100 см. Вміст гумусу у верхньому горизонті 2,0–3,0 %, з відхиленнями від 1,5 до 4,7 %. Реакція ґрунтового розчину від слабокислої до нейтральної (рН 5,9–6,9). Ступінь насиченості основами наближається до 100%. Дані ґрунти краще від інших забезпечені поживними речовинами, а саме вміст азоту 5,9 мг, фосфору 10–30 мг, калію 7–20 мг на 100 г ґрунту. Вони найбільш родючі, сприятливі для вирощування усіх сільськогосподарських культур, а лучні – використовуються, насамперед, як природні кормові угіддя [3, 34].

Агрокліматичні умови є досить сприятливими для вирощування таких сільськогосподарських культур як цукровий буряк, зернові, соя. Характерний тип клімату – помірно континентальний. Середньорічні температури: січня – -6 °С, липня – +18 °С. Середня дата першого заморозку – 6 квітня, а останнього приморозку – 30 травня. Кількість опадів: річна – 540–560 мм, причому більша частина опадів випадає в теплий період року (квітень-жовтень) – 395 мм, за вегетаційний період з температурою понад 5 °С – 394 мм, що сприяє розвитку рослин. Сніговий покрив не перевищує 12–13 см, з нерівномірним наростанням його товщини [1, 22].

Щодо агрокліматичного районування, то землі ТзОВ „Городище” знаходяться у вологій помірно теплій зоні. Тривалість сонячного сяйва 1600–1800 год/рік, сума активних температур вище +10 °С – 2638 °С, вище +15 °С – 1843 °С. Тривалість періоду з середньодобовою температурою повітря понад 0 °С – 278 днів, +5 °С – 212 днів, +10 °С – 150–160 днів, +15 °С – 102 дні.

Гідротермічний коефіцієнт становить – 1,3–2,0. Тривалість безморозного періоду – 150–160 днів [6, 121].

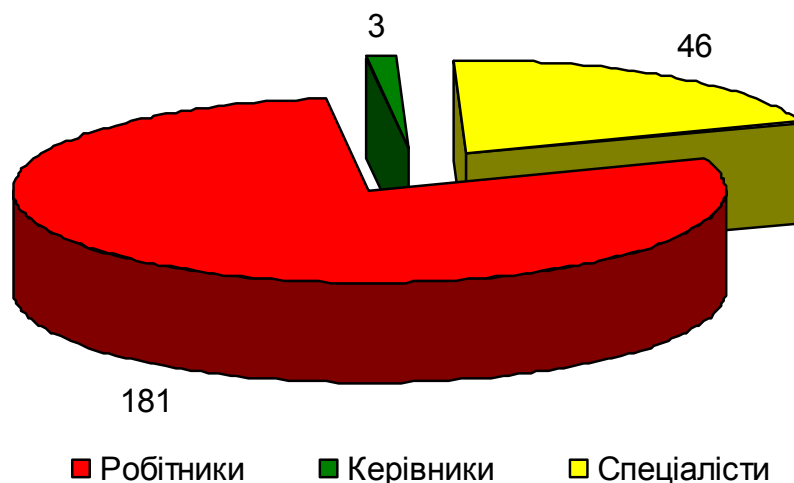
Виробничий потенціал підприємства досить значний. Наявність оновленої техніки сприяє підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва. Так, ТзОВ „Городище” є власником таких технічних засобів, як: трактори „Джон Дір” – 5 шт., „Клас-Ксеріон” – 2 шт. та „Клас-Атлас” – 1 шт., „Фенд” – 1 шт.; телескопічний навантажувач „Скорпіон” – 3 шт., кормозбиральний комбайн „Клас-Ягуар 870” – 1 шт., зернозбиральні комбайни „Клас-Лексіон 570” – 2 шт., „Клас-Лексіон 580” – 3 шт. та „Клас-Лексіон 760” – 1 шт., бурякозбиральні комбайни „Холмер-ТЗ” – 2 шт., буряконавантажувач „Холмер” – 1 шт., сівалка бурякова „Оптіма” – 1 шт., сівалка зернова „Потінгер” – 2 шт., прес-підбирач „Кроне” – 2 шт., обприскувач самохідний „Технома” та „Джон Дір 4930” – 1 шт., збирачі качанів кукурудзи – 4 шт., автомобіль „Даф” з зерновозом. Значну кількість технічних засобів товариство бере в лізинг [7].

Також важливим моментом є оновлення виробничих фондів, зокрема у 2010–2011 рр. проведено реконструкцію тваринницьких приміщень, механізовано роздачу кормів, змонтовано доїльний зал німецької фірми „Вестфалія” та зерносушильний комплекс „Делюк”, „Ада Курутма”.

Щодо трудових ресурсів, то середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві підприємства ТзОВ „Городище” становить 230 осіб, у тому числі в рослинництві – 128 осіб, в тваринництві – 102 особи [7].

Якщо проаналізувати кваліфікаційно-професійну підготовку кадрів, то варто зазначити, що керівний склад підприємства становить 3 особи, спеціалісти різного профілю – 46 осіб, решту – 181 особа – становлять робітники (рис. 1).

Продуктивність праці становить 116,2 тис. грн/ос. на рік. Для підвищення продуктивності праці використовується найсучасніша техніка та обладнання [7].

Рис. 1. Структура трудових ресурсів ТзОВ „Городище” у 2012 р., осіб

Управлінська структура ТзОВ „Городище” складається з декількох ланок, які взаємоузгоджені між собою (рис. 2). Вищим органом управління підприємства є загальні збори учасників товариства. Представники можуть бути постійними або призначеними на певний строк. Збори обирають голову загальних зборів учасників та секретаря загальних зборів учасників. Директор ТзОВ та жоден з членів ревізійної комісії не може бути обраним головою зборів або секретарем зборів.

Рис. 2. Управлінська структура підприємства ТзОВ „Городище”

Виконавчим органом товариства, що здійснює управління його поточною діяльністю, є директор. Для керівництва господарською діяльністю, а також виконання рішень зборів учасників, призначається директор. Контроль за фінансовою та господарською діяльністю здійснюється ревізійною комісією (ревізором), що утворюється загальними зборами учасників з їх числа в кількості не менше трьох осіб строком на три роки. Директор не може бути членом ревізійної комісії (ревізором) [6, 286].

Усі передумови сприяють успішній виробничо-господарській діяльності ТЗОВ „Городище”. Про це свідчить позитивна динаміка основних показників за останні роки діяльності (табл. 1). Проте рентабельність підприємства знижується. Це пояснюється тим, що витрати на основне виробництво (насіння, оплату праці, корми, нафтопродукти, електроенергія, амортизація основних засобів, плата за оренду тощо) зростають, а ціни на вироблену продукцію щороку знижуються.

Таблиця 1

**Основні показники виробничо-господарської діяльності
сільськогосподарського підприємства ТЗОВ „Городище”
за 2010-2012 рр.***

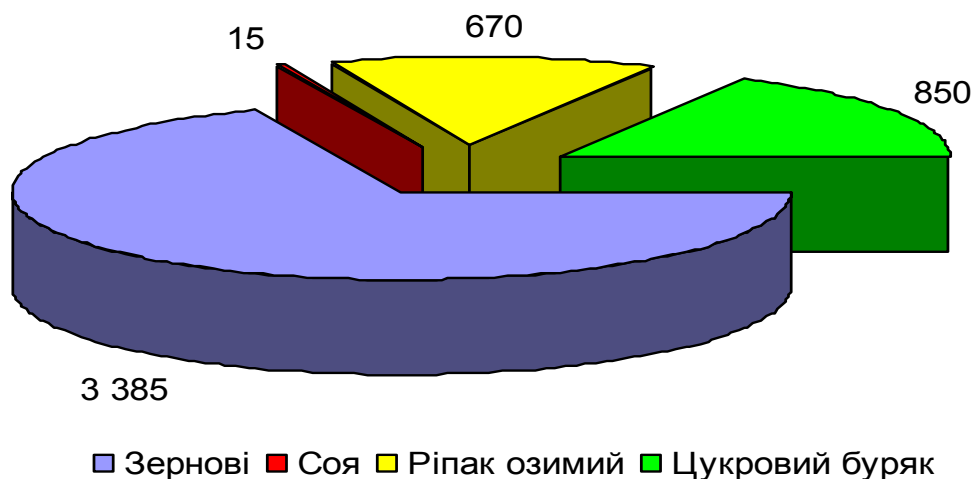
Показники	Роки		
	2010	2011	2012
Власний капітал, тис. грн	21964	36326	44817
Дохід від реалізації продукції, тис. грн	39715	62941	91689
Собівартість від реалізації продукції, тис. грн	25751	36583	59965
Валовий прибуток, тис. грн	7351	15862	16458
Чистий прибуток, тис. грн	5891	14362	8431
Фонд оплати праці, тис. грн	2536,4	3268,4	4305,3
Середня вартість оборотних коштів підприємства, тис. грн	12500,5	16674,5	21197
Рентабельність власного капіталу, %	26,8	39,5	18,8
Рентабельність підприємства, %	47,1	86,1	39,8

*Складено за матеріалами: [7]

Станом на 31.12.2012 р. земельний фонд сільськогосподарського підприємства ТзОВ „Городище” налічує 8003 га, з них рілля становить 4920 га, решта – 3083 га використовується як сіножаті та пасовища. Серед орних земель розподіл посівних площ за культурами такий (рис. 3):

- зернові – 3 385 га, в т. ч. пшениця озима – 2 410 га, гречка – 25 га, кукурудза на зерно – 800 га, ячмінь ярий – 70 га, овес – 30 га, інші зернові – 50 га;
- соя – 15 га;
- ріпак озимий – 670 га,
- цукрові буряки – 850 га [7].

Рис. 3. Структура посівних площ сільськогосподарських культур підприємства ТзОВ „Городище” у 2012 р., га

Структура поголів'я худоби включає: велику рогату худобу – 721 голів.; корів молочного типу – 1000 голів; свиней – 650 голів; бджолині сім'ї – 40 шт [7].

Для порівняння варто зазначити, що поголів'я ВРХ в Луцькому районі нараховує 19,4 тис. голів, корів – 9,9 тис. голів, свиней – 27,0 тис. голів. Частка ТзОВ „Городище” в загальному обсязі поголів'я худоби району відповідно становить: ВРХ – 3,7 %, корів молочного типу – 10,1 %, свиней – 2,4 % [2, 298].

У виробництві сільськогосподарської продукції частка ТзОВ „Городище” доволі висока. Так, підприємство здійснює валовий збір п'ятої частини зерна, третьої частини цукрових буряків від валового збору даних

сілськогосподарських культур Луцького району, а також виробляє 11,6 % молока та 6,6 % м'яса (табл. 2). Низька частка виробництва ріпаку пов'язана з тим, що ТзОВ „Городище” розпочало вирощування даної культури лише у 2009 р [7].

Таблиця 2

**Частка ТзОВ „Городище” в обсязі виробленої основної
сілськогосподарської продукції Луцького району у 2012 р.***

Найменування продукції	Обсяг виробленої сілськогосподарської продукції		Частка ТзОВ „Городище” в загальному районному обсязі, %
	ТзОВ „Городище”	Луцький район	
Продукція рослинництва			
Зернові культури, тис. т	23,7	116,8	20,2
Цукрові буряки, тис. т	43,7	132,8	33,0
Ріпак, т	20	9628	0,2
Продукція тваринництва			
М'ясо, тис. т	0,3	4,5	6,6
Молоко, тис. т	5,9	50,6	11,6

*Складено та розраховано за матеріалами: [7], [2]

Усього підприємством реалізовано сілськогосподарської продукції на суму 15 582,8 тис. грн і це становить 2,5 % від реалізованої продукції у Луцькому районі. Це досить високі показники, якщо врахувати, що в районі у 2012 році всього зареєстровано 118 сілськогосподарських підприємств, з них 36 – господарських товариств [2, 331].

Висновки й перспективи подальших досліджень. На сьогодні сілськогосподарське підприємство ТзОВ „Городище” входить у трійку лідерів підприємств–агровиробників Луцького району за обсягом виробленої сілськогосподарської продукції. Цьому сприяють, насамперед, наявні природні ресурси, тобто сприятливий помірно-континентальний клімат та родючі чорноземи і сірі лісові ґрунти, а також оновлені засоби виробництва і виробничі

фонди, кваліфіковані трудові кадри. У загальному обсязі сільськогосподарського виробництва Луцького району ТзОВ „Городище” займає значну частку і в подальшому вона буде збільшуватись. Це пов’язано із розширенням посівних площ та збільшення кількості поголів’я худоби. Перспективи подальших досліджень пов’язані з більш глибоким аналізом основних економічних показників діяльності підприємства.

Література

1. Атлас Волинської області: [Карти]/ [Н. В. Бурчак, Ф. В. Зузук, В. М. Бабиченко та ін.]. – М. : Комітет геодезії і картографії СРСР, 1991. – 42 с.
2. Волинь – 2011 [статистичний щорічник] / [за ред. В. Ю. Науменка]. – Луцьк: Головне управління статистики у Волинській області, 2012. – 560 с.
3. Ґрунти Волинської області / [Шевчук М. Й., Зіньчук П. Й., Колошко Л. К. та ін.] ; за ред. М. Й. Шевчука. – Луцьк : Надстир’я, 1999. – 164 с.
4. Корчун В. С. Головні напрями розвитку АПК Волинської області // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Географічні науки. – 2001. - № 2. – С. 107 – 108.
5. Мольчак Я. О. Конструктивно-географічний аналіз та оцінка природного агроресурсного потенціалу Волинської області: [монографія] / Я. О. Мольчак, А. Г. Потапова. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. – 215 с.
6. Науково обґрунтована система ведення агропромислового виробництва у Волинській області / [Пахольчук В. Д., Заремба В. М., Склянчук В. М. та ін.]. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2008. – 544 с.
7. Основні економічні показники роботи ТзОВ „Городище” за 2010-2012 рр.: Річний звіт-рукопис.
8. Пістун М. Д. Географія агропромислових комплексів України : навч. посіб. / М. Д. Пістун, В. О. Гуцал, Н. І. Провотар. – К. : Либідь, 1997. – 200 с.
9. Слащук А. М. Аграрний ринок як об’єкт вивчення суспільно-географічною наукою / А. М. Слащук, Я. С. Лижник // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Географічні науки. – 2011. – № 9. – С. 67-68.

Адреса для листування:

43000, м. Луцьк, вул. Потапова, 9,
географічний факультет, кафедра географії.

Статтю подано до редколегії

25.03.2013 р.

Довідка про авторів

Потапова Алла Геннадіївна

кандидат географічних наук, доцент кафедри географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Домашня адреса: м. Луцьк, вул. Наливайка 8 А/13

Моб. тел.: 0503783394

E-mail: potapova.alla@mail.ru

Васильчик Олена Миколаївна

студент-магістр V курсу географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Домашня адреса: м. Луцьк, вул. Шишкіна 4/2

Моб. тел.: 0967109227

E-mail: a.vasil4ik@yandex.ru